

Izložba je pod pokroviteljstvom Hrvatskog povjerenstva za UNESCO

Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO
Croatian Commission for UNESCO
Commission croate pour l'UNESCO

Katedrala, Split

Nakladnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Zrinski trg 11, Zagreb
Za nakladnika: akademik Dario Vretenar, glavni tajnik
Glavni urednik: akademik Đuro Seder, voditelj Gliptoteke
Urednica: Vesna Mažuran Subotić, upraviteljica Gliptoteke

Idejno osmislili i realizirali:

Gliptoteka HAZU:

Magdalena Getaldić, Filip Turković Krnjak, Tihana Boban

Hrvatski studiji:

Voditeljice: prof. dr.sc. Jasna Jeličić Radonić, mr.sc. Snježana Vasilj
Studenti: Marijana Beževan, Anja Bubalo, Tomislav Cifrek, Ana Čupić, Petar Čosić, Mateja Keleković, Valentina Kiseljak, Ivana Kuraja, Jakov Merkl, Filip Mesarić, Katarina Petreković, Darija Pilski, Mateja Ribičić, Ana Klara Sopta, Josip Strilić, Martina Škegro, Andrea Višnjić, Antonia Vukšan, Dragan Leko

Grafički fakultet:

Voditelji: Trpimir Jeronim Ježić, Marko Maričević, Teo Žeželj
Studenti: Marina Lučan, Iva Trogrančić, Valentina Vidaković, Petra Vižintin

Fotografije: dokumentacija i arhiv Gliptoteke HAZU, fotografije studenata Grafičkog fakulteta

Gliptoteka HAZU, Medvedgradska 2, Zagreb, 2019.

<http://gliptoteka.hazu.hr/hr/>
01/468-6050, 468-6060

Financijska potpora:
Ministarstvo kulture RH, Gradski ured za kulturu grada Zagreba

UNESCO SPOMENICI U GLIPTOTECI HAZU

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Gliptoteka

O IZLOŽBI

Izložba „UNESCO spomenici u Gliptoteci HAZU“ objedinjuje UNESCO spomenike s *Popisa svjetske kulturne baštine*, čiji su sadreni odljevi izloženi i istaknuti u stalnim postavima Gliptoteke HAZU, a predstavljeni su i objedinjeni na virtualnoj izložbi.

Izložba obuhvaća pet od ukupno osam cjelina kulturne baštine s UNESCO *Popisa*, koje su predstavljene kroz pojedine spomenike i dijelove povijesnih cjelina i lokaliteta, a nalaze se u zbirka odljeva Gliptoteke HAZU. To su: Zbirka sadrenih odljeva fragmenata hrvatske kulturne baštine od 9. do 15. stoljeća, Zbirka sadrenih odljeva stećaka i Zbirka Jurja Matejeva Dalmatinca.

Izložba je priređena povodom Međunarodnog dana muzeja 2019. godine i realizirana je u suradnji Gliptoteke HAZU, Hrvatskih studija i Grafičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

UNESCO je specijalizirana organizacija Ujedinjenih naroda čije se programsko područje kulture odnosi na očuvanje materijalne (kulturne i prirodne) te podvodne i nematerijalne baštine. Spomenici s UNESCO *Popisa svjetske baštine* moraju zadovoljiti kriterije jedinstvene univerzalne vrijednosti kulturnoga dobra koji ukazuju na utjecaj i značaj baštine u oblikovanju kulture, identiteta pojedinog naroda i čovječanstva u cjelini.

Ova izložba obuhvaća **UNESCO lokalitete** iz Hrvatske: Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanovu palaču, gradsku jezgru Dubrovnika, gradsku jezgru Trogira, šibensku katedralu, te stećke - srednjovjekovna groblja nadgrobnih spomenika iz Bosne i Hercegovine.

STEĆCI - SREDNJOVJEKONA GROBLJA NADGROBNIH SPOMENIKA (2016.)

Stećci su srednjovjekovni nadgrobni kameni spomenici koji predstavljaju dio zajedničke kulturne baštine s teritorija četiriju država: Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije.

Posebnu vrijednost predstavlja interkonfesionalnost, jer se pod stećcima pokapaju pripadnici sve tri srednjovjekovne kršćanske zajednice na ovim prostorima – Katoličke crkve, Pravoslavne crkve i Crkve bosanske. Karakteristika i jedinstvena pojava stećaka od 13. do 16. stoljeća, svjedoči o originalnom fenomenu unutar europskog srednjovjekovlja, zbog čega su upisani na *Popis svjetske baštine* UNESCO 2016. godine kao zajedničko kulturno dobro.

Upisano je 28 nekropola, od kojih je 20 iz Bosne i Hercegovine, po tri nekropole se nalaze u Srbiji i Crnoj Gori, dok se dvije nekropole nalaze u Hrvatskoj (Cista Provo, Konavle).

Ovom izložbom obuhvaćen je lokalitet Radimlja iz Bosne i Hercegovine čiji se stećci nalaze u stalnom postavu Gliptoteke HAZU.

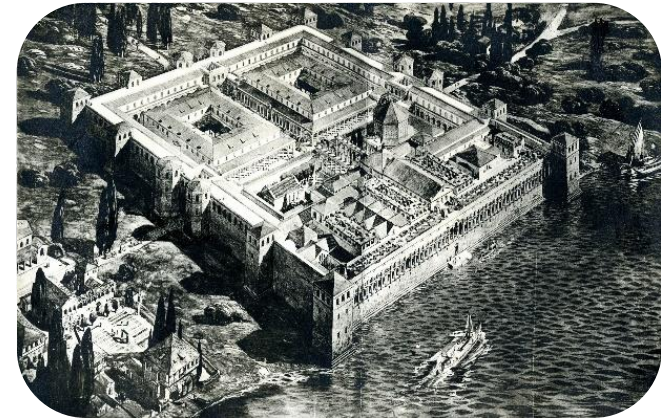
ŠIBENSKA KATEDRALA (2000.)

Katedrala sv. Jakova, jedinstvena građevina izgrađena između 1431. i 1535. godine, upisana je na UNESCO *Popis svjetske kulturne baštine* 2000. godine kao primjer arhitektonskog remek-djela Jurja Dalmatinca i Nikole Firentinca koji objedinjuje gotičke i renesansne karakteristike. Na kamenoj trobrodnoj katedrali posebno se ističu inovativna tehnička rješenja u oblikovanju svoda i kupole od međusobno utorenih kamenih ploča. Vrijednosti katedrale doprinosi i organička stopljenost arhitekture i skulpture koja se očituje na frizu apsida s nizom od 71 isklesane glave izrazito portretnih karakteristika, te u izvedbi krstionice katedrale koja je prvo djelo mješovitog gotičko- renesansnog stila u Dalmaciji.

Ovom izložbom obuhvaćeni su pojedini arhitektonski i skulpturalni fragmenti koji se nalaze u Zbirci sadrenih odljeva Jurja Dalmatinca Gliptoteke HAZU. To su odljevi fragmenta sjeverne fasade, skulpture sjevernog portala, friz glava s apsida te drvena maketa katedrale.

POVIJESNI KOMPLEKS SPLITA I DIOKLECIJANOVA PALAČA (1979.)

Povijesni kompleks grada Splita s Dioklecijanovom palačom ima višestruku važnost, ne samo na nacionalnoj, već i na univerzalnoj razini, zbog čega je 1979. godine uvršten na UNESCO *Popis svjetske kulturne baštine*.

Palača rimskog cara Dioklecijana (oko 243.-313.), spomenik je izvanredne vrijednosti koji je ključan za proučavanje antičkih carskih palača. Kroz njeno kontinuirano postojanje može se sagledati slojevitost svakog zasebnog razdoblja od kasne antike i vladavine Dioklecijana, preko njene transformacije u kršćansku katedralu u 7. stoljeću, do današnjeg doba. Unutar rimskih zidina nalaze se i romaničke crkve iz 12. i 13. stoljeća, srednjovjekovne utvrde te gotičke, renesansne i barokne palače. Očuvanost pojedinih izvornih dijelova i cjeline, tehnički pothvat same gradnje, te niz originalnih arhitektonskih formi svjedoče o umjetničkoj vrijednosti kompleksa. Iz povijesne jezgre grada Splita u Gliptoteci HAZU nalaze se odljevi obuhvaćeni ovom izložbom koji se nalaze unutar Dioklecijanove palače. To su **carski mauzolej**, današnja katedrala iz koje su izloženi oltar sv. Staša (Anastazija) Jurja Matejeva Dalmatinca iz 1448. godine, drvene vratnice majstora Andrije Buvine iz 1214. godine, te dva reljefa sa zvonika katedrale. Iz antičkog **Malog hrama (Jupiterovog)**, današnje krstionice, izložen je sadreni odljev krsnog zdenca s prikazom hrvatskog kralja Petra Krešimira IV. iz 11. stoljeća. Iz istog vremena je i odljev oltarne pregrade iz romaničke **crkvice sv. Martina**, smještene uz sjeverno pročelje Dioklecijanove palače, na mjestu stražarskih prostora, poviše Zlatnih vrata (*Porta aurea*), koja je jedinstveni primjer cjelovito sačuvane oltarne pregrade iz Dalmacije.

GRADSKA JEZGRA DUBROVNIKA (1979.)

Dubrovnik je kasnosrednjovjekovni planirani grad na južnodalmatinskoj obali, koji se kroz povijest isticao svojim jedinstvenim kulturnim, gospodarskim i političkim značajem. Cijela stara gradska jezgra predstavlja povijesni spomenik sa značajnim primjerima fortifikacijske arhitekture (gradske zidine s tvrđavama, kulama i bastionima), gotičko-renesansnim crkvama, samostanima, palačama i fontanama. Upravo zbog očuvanosti i kulturno-povijesne vrijednosti, Dubrovnik je 1979. godine uvršten na UNESCO *Popis svjetske kulturne baštine*.

Kroz virtualnu izložbu i u stalnim postavima Gliptoteke HAZU nalaze se odljevi spomenika izvorno smještenih u zaštićenoj gradskoj jezgri. To su odljevi portala s crkve sv. Frane braće Petrović, klaustar Mihoja Brajkova iz franjevačkog samostana te figure zvonara Michelija di Giovannija s gradskoga zvonika.

Arhitektura i dekoracija franjevačkoga samostana Male braće i crkve sv. Frane svjedoče o prožimanju utjecaja romaničkog i gotičkoga stila u Dubrovniku. Monumentalni gotički portal crkve sv. Frane sa središnjom skulpturom *Piete* odražava kasnogotičke značajke, dok je klaustar franjevačkoga samostana Mihoja Brajkova jedno od najboljih romaničko-gotičkih ostvarenja u Hrvatskoj.

Zvonari Michelija di Giovannija s dubrovačkog zvonika, poznatiji kao "Zelenci", svrstavaju se u prvorazredna djela renesansnog kiparstva.

GRADSKA JEZGRA TROGIRA (1997.)

U povijesnoj jezgri grada Trogira sačuvan je kontinuitet urbanizma helenističkog i rimskog grada, zbog čega je 1997. godine upisan na *Popis svjetske baštine*. Ima najbolje sačuvanu romaničko-gotičku gradsku jezgru koju čine tvrđave te sakralne i svjetovne građevine koje svjedoče o izuzetnoj vrijednosti njegove kulturne baštine.

Ovom izložbom obuhvaćene su pojedine arhitektonske i skulpturalne cjeline povijesne jezgre Trogira, čiji se odljevi nalaze u stalnom postavu Gliptoteke HAZU. Iz katedrale sv. Lovre to su: Radovanov portal, skulpture Nikole Firentinca iz kapele i krstionice, te skulpture iz crkve sv. Sebastijana.

Portal katedrale sv. Lovre, čiju je gradnju započeo majstor Radovan 1240. godine, najznačajniji je srednjovjekovni portal i primjer romaničko-gotičke umjetnosti u Hrvatskoj, čije skulpture i reljefi obrađuju ikonografski program *Otkupljenja i Prvoga grijeha*. Utjecaji renesansne umjetnosti vidljivi su na oblikovanju skulptura autora Nikole Firentinca, **Sv. Jeronima** iz kapele sv. Ivana Trogirana, **Sv. Ivana Krstitelja** iz krstionice katedrale i **Sv. Sebastijana** iz crkve sv. Sebastijana.